

Populier en wilg in stedelijke gebieden - 's-Hertogenbosch / H. A. van Iersel
Udenhout

Als Brabander wordt aan je verzocht om iets te schrijven over populieren in stedelijke beplantingen en vanzelf kom je dan op de gedachte ditmaal over het hoofdstedelijke groen te schrijven. Waarom het zover te zoeken als je bij wijze van spreken de kopy bijna aan de voordeur hebt liggen.

Een telefoontje met 's-Hertogenbosch was voldoende om op één van de laatste septemberdagen samen met het hoofd van de Plantsoenendienst van de gemeente 's-Hertogenbosch, de heer D. Pols, er op uit te trekken om met hem over populieren te debatteren en het gebruik van populieren en wilgen in de Brabantse hoofdstad te vereeuwigen voor onze periodiek „Populier”.

Alhoewel Brabant één van de grootste produktiegebieden is, kan niet gezegd worden dat de hoofdstad daarin is voorgegaan. In de historische binnenstad was weinig ruimte voor bomen door de vrij intensieve bebouwing; slechts in de tuinen bij de voormalige patriciërshuizen treft men nog fraaie kastanjes, linden, beuken, essen en esdoorns aan, doch uiteraard géén populieren.

Uitgezonderd de bomen die tot de stadswalbeplanting behoorden en daarmee de vestingstad markeerden, was het openbaar groen tot 1945 van geringe omvang (± 30 ha).

De stad is geleidelijk uit haar bolster gegroeid en in de naoorlogse jaren is er zeer veel openbaar groen bijgekomen. Totaal oppervlakte thans 450 ha.

Het waren voornamelijk polders met vaak een venige ondergrond aan de zuid- en westzijde van de stad, die bij de stadsuitbreiding werden betrokken en in deze gebieden met hun grote open ruimten heeft de heer Pols op dikwijls verrassende wijze de populier in zijn groengedachte verweven.

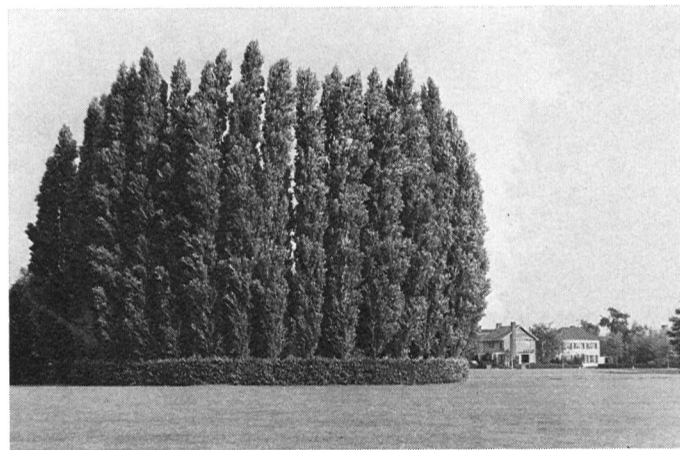
De evolutie van 's-Hertogenbosch is duidelijk te onderscheiden in 2 fasen.

De eerste fase: Tussen de twee wereldoorlogen is, mede gezien de noodzakelijke werkverschaffing, nog al wat ruimte gemaakt voor de Bossenaren buiten de vestingwallen, met name het Prins Hendrikpark, aangelegd rondom de „IJzeren Vrouw”, een plas van ± 13 ha grootte. Deze eerste beplantingen uit de dertiger jaren zijn nu tot volle wasdom gekomen. De populieren die hier gebruikt zijn staan er nu nog steeds prachtig bij en voldoen zeer goed in grote groene ruimten. Een heel mooie oude solitair van *Populus nigra* doet het prachtig. De heer Pols schatte de leeftijd van deze boom op zeker 60 jaren, zo te zien kan deze boom nog vele jaren mee (foto 1).

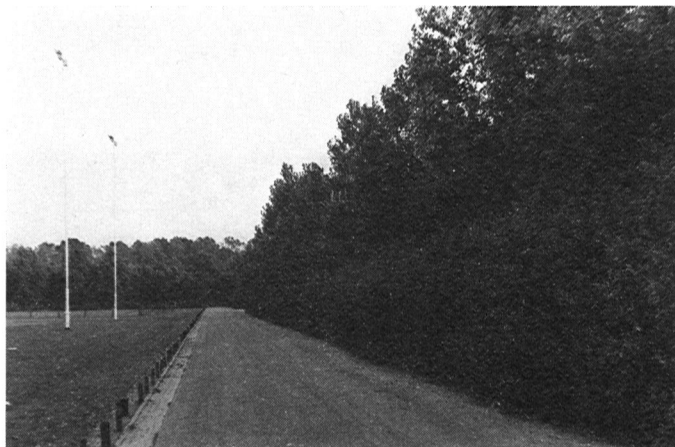
1

2

3

4

Natuurlijk komt men in deze vooroorlogse beplantingen altijd nog groepen of rijen Italiaanse populieren (*Populus nigra* 'Italica') tegen (foto 2).

Mooi waren ze in 's-Hertogenbosch; over landschappelijke waarde en houtwaarde hebben we maar niet gediskussieerd.

Een hoofdstuk apart vormen de grote uitbreidingen van de stad in de naoorlogse jaren. Toen kwamen de grote ruimten tussen de wooneenheden voor de groenvoorziening tot stand en werd door de groeiende behoefte aan sportakkommodatie de noodzaak van de aanleg van sportparken, zeer urgent.

De stad beschikt nu over 6 sportparken met een gezamenlijke oppervlakte van ± 110 ha.

Bij de omzoming van de sportvelden is door de heer Pols terecht zeer veel gebruik gemaakt van populieren. Voornamelijk *Populus* 'Robusta' gaf geweldige resultaten en vormde prachtige singels rond deze sportvelden (foto 3 en 4).

Bij de groenvoorziening tussen de meestal grote en hoge wooneenheden (flats) hebben de populieren duidelijk twee voorname doeleinden gediend:

Ten eerste opvulling van de grote niveau-verschillen tussen de wooneenheden en ten tweede hebben ze door hun snelle groei ertoe bijgedragen dat de al te massale kontoeren van deze gebouwen wat worden verzacht. Hier is door de plantsoenen-

5

dienst zeer vakkundig met populieren gespeeld en vormen deze een prettige onderbreking van de grootschaligheid (foto 5).

Hier en daar werd ook gebruik gemaakt van zeer grote populieren die bij een gesloopte boerderij vrijkwamen en kregen een plaats als voorloper in de jonge aanplant in een nieuwe wijk. Elders werden bomen uit een naburig populierenbos gehaald. Na behoorlijk te zijn „uitgelicht” zijn deze hier en daar geplant om snel groen te hebben en aan bepaalde plaatsen een aksent te geven (foto 6). De resultaten waren erg goed en men dacht dit nog wel meer te gaan toepassen.

In het Zuiderpark, aangelegd in 1958, troffen wij een solitair van een *Populus trichocarpa* aan. Het was moeilijk vast te stellen welke kloon hier in het spel was (foto 7).

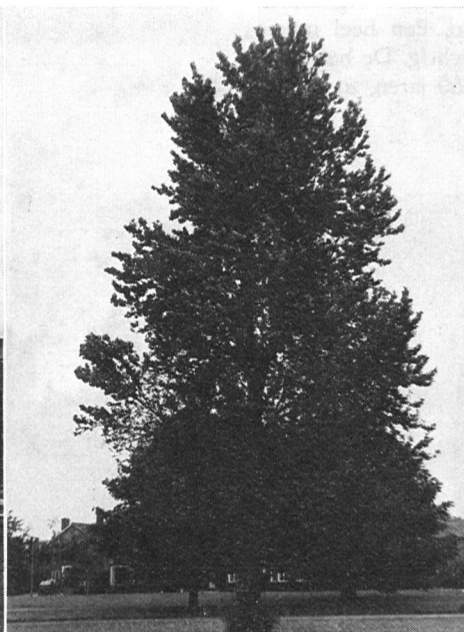
Een groepje *Salix pentandra* vormde een mooi driemanschap op de speelweide (foto 8). Jammer dat deze soort zo weinig wordt gebruikt en wij zo weinig weten van de houtwaarde. Ze zijn goed gezond en decoratief. Ik heb geen hoge indruk van de houtproductie, maar een stadsplantsoenendienst heeft deze wens meestal op de derde plaats staan.

De allerlaatste stadsuitbreiding vindt plaats in het gebied genaamd Maaspoort op het vroegere grondgebied van de gemeente Empel. Dit is een polder die in de naoorlogse jaren is verkaveld en nu voor woningbouw e.a. is bestemd.

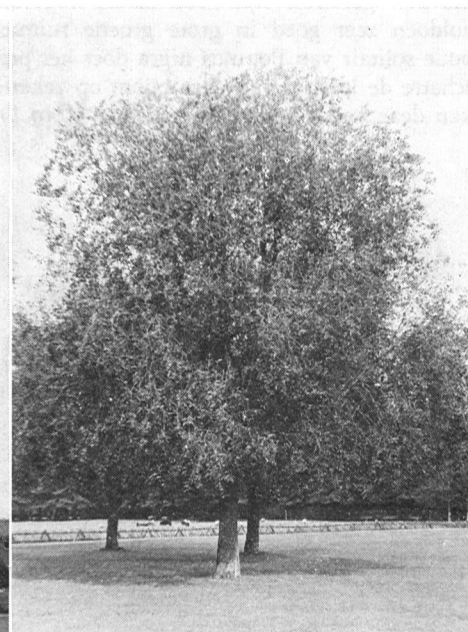
6

7

8

Verrassend was overigens dat men plaatselijk de oude wegbeplantingen van populier en/of wilg o.a. in de wijk „De Haren”

9

nabij de Hervensedijk heeft gehandhaafd, waardoor leuke effecten zijn bereikt (foto 9).

Tot slot wil ik nog graag vermelden een proef van de heer Pols: In het Maaspoortgebied bevindt zich een weg met wilgen die zwaar zijn aangetast door de watermerkziekte.

De grote vraag was of men deze beplanting kon handhaven in het groenvoorzieningsplan. Een drastische ingreep leidde tot verrassende resultaten en zal er wel toe leiden, dat na volledige behandeling een groot gedeelte van deze wilgen verder als knotwilgen zullen blijven gehandhaafd (foto 10).

Samenvattend kunnen we wel zeggen, dat ook in 's-Hertogenbosch de populieren hun weg wel hebben gevonden en dat is voor ons als Brabantse populierentelers toch wel erg verheugend.

10

POPULIEREN *in bos, stad en landschap*

Heeft u dit prachtige boekwerk, in 1970 uitgegeven door de „Stichting Populier”, al in uw bezit?

Bestelling door overschrijving van f 5,— per stuk op postrekening 1172915 t.n.v. „Stichting Populier”, Wageningen, onder vermelding van „.... ex. boekwerk populieren”.

Gebr. van den Berk b.v.

BOOMKWEKERIJEN

ST. OEDENRODE

TELEFOON 04138-2331

b.g.g. 4003 of 2038

LAANBOMEN EN BOSPLANTSOEN

Specialiteit:

POPULIEREN EN WILGEN

Advisering en aanleg van beplantingen

b.v. MAATSCHAPPIJ voor LANDSCHAPSBOW en RECREATIE

F. G. Bevort: directeur
Tel. 04242-3624

Heusdensebaan 125
Oisterwijk

*

Adviseren en uitvoering van:

**BOSBEDRIJFSPLANNEN
LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTINGEN**

ook uw populierenbeplantingen